

Бугайчук Н.В., методист з виховної роботи комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Степанова Н.М., кандидат філософських наук, методист лабораторії гуманітарних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

Кожного року 1 вересня українська громадськість відзначає День знань – день початку нового навчального року. Державним святом його проголошено з 1 вересня 1984 року. Традиційно свято супроводжувалося урочистими заходами – шкільними лінійками, на яких були присутні всі учні, вчителі, запрошені гості. В суспільстві склався стереотип, що з року в рік на урочистих лінійках під палючим сонцем чи рясним дощем розповідаються ті самі вірші та лунають ті самі пісні про школу й дитинство. Це стереотипне мислення налаштовує батьків на негативне сприйняття таких урочистостей.

Зрозуміло, що не у всіх школах лінійки довгі та нудні, багато закладів середньої освіти можуть похвалитися цікавими традиціями святкування 1 вересня. Тому наразі деякі школи відмовляються від традиційного проведення 1 вересня, замінюючи їх іншими заходами, активно ведуться пошуки нових форм його проведення.

Крім того, і Міністерство освіти і науки України рекомендує відійти від стандартного проведення «першого дзвоника» у форматі лінійки. Ми впевнені, що наші педагоги та директори закладів освіти творчі, винахідливі, оригінальні, талановиті, креативні, і вони мають своє нестандартне бачення проведення цього свята.

Тому пропонуємо ознайомитися, як цей день проходить у наших сусідів, ближніх і далеких.

Перший день у школах Німеччини, зазвичай, святковий. Малеча приходить із батьками, інколи – з усією родиною. Проводиться фотосесія. Може проходити богослужіння, екскурсія для першокласників по школі. Інколи учні старших класів готують для «першачків» концерт. Квітів вчителям не дарують, але до Дня знань 6-річні першокласники, за традицією, разом з батьками склеюють

конусоподібний кульок із паперу і прикрашають його аплікацією. Потім батьки складають туди солодоші, іграшки та різні цікаві дрібниці.

Обов'язковий момент – урочистий вихід нових учнів у супроводі класного керівника із загальної зали в клас. Там вони знайомляться і отримують перше завдання додому – намалювати те, що лежало в їхніх кульках.

У Австрії першокласники також вирушають до школи з Schultüte – пакунком школяра. Ця традиція існує ще з XIX століття. Раніше великий яскравий пакунок батьки та родичі наповнювали солодощами для малюка. Нині туди кладуть канцелярське приладдя, іграшки, книжки. Звичайно, є там і солодкий сюрприз.

Адміністрація школи влаштовує святкування у великій залі школи чи, наприклад, у ратуші. Старші учні готують концерт, потім дітям видають їхні Schultüte й інколи – маленькі букетики квітів. Під час переходу до старшої школи діти також дивляться концерт, потім отримують книжки в подарунок і йдуть на екскурсію школою.

У Нідерландах навчальний рік починається тільки в понеділок, можливо, – і в середині серпня. Всіх дітей збирають разом, директор висловлює промову. Квіти прийнято дарувати не в перший день навчального року, а в останній. Проводиться конкурс листівок. Всі діти під час канікул надсилають в школу листівки, саморобні, оригінальні. Переможців нагороджують чимось цікавим і обов'язково – морозиво за рахунок школи.

Перший понеділок вересня у Канаді називається Днем Праці – Labor Day – це загальнодержавний вихідний і вважається офіційним закриттям літнього сезону. А навчання стартує наступного дня – у перший вівторок вересня. Лінійок немає. У перший вівторок вересня всі учні збираються в спортзалі, директор висловлює невеличку промову, потім всі розходяться по класах і починається навчання. У другі вихідні вересня влаштовується Family Fun Day (сімейний розважальний день). На подвір'ї школи ставлять батути та різні атракціони, влаштовують частування.

У Ізраїлі перший день навчання – 1 вересня. Але в ізраїльських школярів початок вересня іноді сповнений вихідних через єврейський новий рік та інші свята – в такому разі, початок навчання відбувається пізніше 1 вересня. Діти приходять до школи на перший урок о 8:15, знайомляться, спілкуються зі своїми однокласниками. Святкова лінійка

проходить під час другого уроку – школярі пишуть на повітряних кульках побажання і запускають їх в небо.

У Японії першокласники йдуть до школи в шість років на початку квітня, коли починає цвісти сакура. Тут вважають, що весна – це початок нового життя, тому саме час починати вчитися. Святкова лінійка проводиться тільки для першокласників в актовій залі. Їх вітають вчителі, вирішують організаційні питання з батьками, і в першій половині дня діти йдуть додому. Потім у першокласників і батьків є тиждень на підготовку до школи. І вже через тиждень, в школу йдуть всі школярі.

У Камбоджі малюки вперше знайомляться зі школою 1 жовтня. Перший день школи тут такий, як і інші. Ані квітів, ані тортів. Але іноді діти дарують вчителю подарунки: мило, рушники, побутові прилади – в залежності від добробуту учнів та престижності школи.

У багатьох країнах, наприклад, у Франції, Великій Британії, Норвегії, Фінляндії, Індії перше вересня – це не святковий день, а просто початок нового навчального року [4].

На наше переконання, певні урочистості є важливими для перших, п'ятих, десятих та одинадцятих класів, але усіх інших дітей не обов'язково залучати до урочистої лінійки. Важливо пам'ятати – що це святкування **Нового навчального року**. Зазвичай, святкуючи новий рік, люди веселяться, загадують бажання, мріють, пригощаються смачненьким, дарують один одному подарунки, одним словом, свято, переповнене бажань, мрій і задоволення.

ДЛЯ НАЙМОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Для «первачків» і їхніх батьків замість класичної лінійки можна організувати веселий квест. Захід може проходити на території навчального закладу чи у приміщенні школи, наприклад в їдальні, спортзалі, гардеробі, бібліотеці, учительській, кабінеті директора і т.д. Завдання для квесту повинні бути легкими у виконанні, як для першокласників, так і для їхніх батьків, веселими, з гумором.

Завдання можуть бути у вигляді картинки із загадкою-підказкою: з'єднати крапки, зібрати пазл, зафарбувати потрібні елементи, знайти відмінність, або у вигляді віршованих загадок, акровіршах. Кожна

картка вказує на місце, де розташована наступна локація, на якій потрібно виконати якесь завдання і отримати наступну картку. В результаті весь ланцюжок призводить до зустрічі всіх у класі і сюрпризу.

У холі школи можна зібрати «Бажасики». Діти вибирають картинку з малюнком – очікуваннями від школи, наприклад картинки, які символізують друзів, знання, веселощі і т.д. Батьки у цей час збирають таблички-очікування з надписами «друзі», «знання», «веселощі» і т.д. У кого співпадуть відповіді проходить на наступний етап, якщо відповіді не співпали – виконують завдання (стрибки через скакалку, присідання, виконання віршика і т.п.)

У гардеробі зупинка «Збери дитину до школи» або конкурс «Ділового костюму». Бути чи не бути шкільній формі – це питання хвилює багатьох батьків, от є можливість в жартівливий спосіб обговорити, а, може, навіть і вирішити важливе питання стилю одягу школярів.

У їдальні запропонуйте батькам скласти меню «Корисний сніданок» з написаних або намальованих страв, ще краще не обмежуйте фантазію і креативність батьків, дайте їм лише маркери і папір.

У спортзалі, у залежності від спортивної підготовки батьків, можна організувати щось від примітивної естафети до реальних міні поєдинків в підтягуванні, віджиманні або командні ігри (баскетбол, волейбол).

У бібліотеці організуйте «Літературний флешмоб» для батьків. Візьміть найближчу до вас книжку відкрийте на 14 сторінці та прочитайте всім дітям перше речення.

У учительській (кабінеті директора) можна організувати зупинку «Розділай і володарюй», мета якої – окреслити коло певних функцій педагогів, адміністрації навчального закладу та ознайомити батьків з адміністративною і кримінальною відповідальністю за невиконання батьківських обов'язків. Багато батьків мають ілюзію, що вчителі в школі можуть навчити їхніх дітей всьому необхідному для дорослого життя. Але саме батьки відповідальні за правильне виховання дітей. Це не функція школи. Згідно з Конституцією України батьківські права та обов'язки носять конституційний характер. Їхнє право на виховання дітей є передумовою здійснення обов'язків щодо виховання. Відмовитись від своїх прав та обов'язків батьки не можуть. Вони можуть їх втратити після суду. (Стаття 52 Конституції України)

Готуючись до такої серйозної зупинки – квесту, пам'ятайте, що це святковий день, тому не потрібно влаштовувати дискусії, а лише спонукати батьків задуматися, що саме вони повинні показувати приклад і подавати своїм дітям важливі життєві уроки. Вчителі можуть доповнювати, але саме близьких родичів будуть наслідувати діти.

Завершується квест в навчальному кабінеті класу створенням *«Колажу мрій»*, *«Дошки бажань»* та першим спільним уроком для дітей і батьків або чаюванням.

ДЛЯ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ

Для учнів середньої і старшої школи ми пропонуємо провести інтерактивну виставку-гру *«Новий погляд на рідну школу»* з презентацією кабінетів природознавства, майстерні для п'ятикласників; біології, географії для шестикласників; хімії, фізики для семикласників і т.д.

Інтерактивна виставка-гра – це поєднання інформаційної та ігрової діяльності, крім того формат не тільки відповідає пізнавальним потребам учасників, а й звертається до їхніх емоцій. Переважно всі діти відкриті до нових знань, особливо коли ці знання подано цікаво, привабливо та дотепно. Головне завдання зацікавити аудиторію шкільними предметами. Інтерактивна виставка-гра працює одночасно в кількох місцях (кабінетах). Учнів об'єднуємо в групи по 5-10 осіб для того, щоб всі брали участь і змогли висловити свою думку. Розташувати виставку-гру доречно у кабінеті фізики, хімії, географії, літератури, майстерні тощо, в залежності від можливостей школи. А далі дайте волю і нестримуйте креатив учителів-предметників.

У кабінеті хімії *«Гаррі Потер»* проводить дослід алхіміків і знаходить «філософський камінь», золотий пісок, вогненний порошок або приборкає «змію» з таблетки сухого спирту та кількох таблеток глюконату кальцію.

«Таємний агент» пише таємного зашифрованого листа і використовує неспалиму нитку або неспалимий платок, а ще краще неспалиму торбинку для монет.

«Добрий лікар» зовсім не боляче «розріже» вам руку або застосує «живу» і «мертву» воду.

Більше цікавих дослідів знає учитель хімії і Інтернет:

- Сайт «Цікаві дослід з хімії»,
URL: <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/tsikavi-doslidi-z-khimiyi.html>
- Найпростіші цікаві дослід з хімії,
URL: <https://yusmal.livejournal.com/1012310.html>
- Сайт «Освіта Нова» BRL: <http://osvitanova.com.ua/posts/512-tsikava-khimiia-doslidy-iaki-dopomozhut-ditiam-i-doroslym-poliubyty-khimiui>
- Дитячий портал «Пустунчик», URL : <https://pustunchik.ua/ua/online-school/chemistry/zanimatelnyye-opyty-dlya-detey>
- Сайт «Цікава хімія», URL: http://cikavahimiya.blogspot.com/p/blog-page_26.html
- Сайт «Хімія – це цікаво»,
URL: http://himijazezikavo.blogspot.com/p/blog-page_79.html

У кабінеті фізики можна провести показ законів фізики «*цікава наука*» Це сприятиме мотивації до навчання і буде першим кроком до наукової грамотності, головне пам'ятати про безпеку.

Запропонуйте учням стати «*новелителем води*» або подаруйте кожному «*особисту веселку*». Детальніше на сайті: Наукові експерименти для дітей. Фізика – <https://pustunchik.ua/ua/online-school/physics/tsikavi-doslidy-z-fizyky-dlia-ditei>

Якщо у друзях вашої школи є птахофабрика то для вас не буде проблемою «*Прогулянка яйцями*». Два десятки яєць в лотках і чудова розвага готова. Вчені стверджують: якщо правильно поставити ногу, розподіливши рівномірно вагу, можна прогулятися по них босоніж. В цілях гігієни покладіть на яйця тонку дошку або металеву пластину. Деталі та інші цікаві дослід на дитячому порталі «Пустунчик», режим доступу: <https://pustunchik.ua/ua/online-school/physics/domashniye-opyty-eksperimentiruyem-vmeste-s-detmi>.

Цікава фізика, режим доступу: <https://cikavafizika.jimdo.com/%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D1%96-%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B8/>.

У кабінеті біології (природознавства) можна власноруч виготовити *еко-сувенір «Трав'яничка»* на пам'ять про свято Першого

дзвоника. Для цього потрібно взяти шкарпетки, гудзики, голку і нитку, ножиці, ґрунт, насіння.

Більш детально ознайомитися з методикою виготовлення трав'янички можна на дитячому порталі «Пустунчик», режим доступу: <https://pustunchik.ua/ua/online-school/biology/botany/tsikavidoslidy-z-roslynamy>.

Можна об'єднатися в команди і провести змагання: хто знає більше віршів або пісень, в яких згадуються рослини. («Ходить гарбуз по городу», «Ой у лузі червона калина», «Вітер з гаєм розмовляє», «По діброві вітер виє», «Рече та стогне Дніпр широкий», «Садок вишневий коло хати», «Тече вода з-під явора», «А в полі береза, а в полі кудрява», «Горіла сосна палала», «У вишневому саду», «Не шукай любисток», «Біля млину калина», «Весна, веснянка», «Зелененький барвіночку», «Мамина вишня», «Несе Галя воду», «Ой під вишнею», «Ой у вишневому садочку», «Ой на горі два дубки», «При долині куц калини», «У вишневому садочку», «Червона рута», «Чорні очка, як терен» і т.д.)

Як варіант, можна підготувати «Мікровиступи з макрозмістом». Це хитромудрі завдання з несподіваними рішеннями. Надіюсь у кожного вчителя-професіонала такі є і допоможе вам наукова бібліотека і всесвітня мережа Інтернет.

У кабінеті географії запропонуйте учням *скласти валізу* в подорож Карпатськими горами, або в місто музеїв Переяслав-Хмельницький, або на море в Одесу та ін. З такої інтерактивної гри зрозуміємо: чи готові діти до самостійного прийняття зваженого рішення. Що виберуть планшет, ноутбук, стильний одяг і модне взуття чи телефон, зручне взуття і рюкзак.

Для учнів 9 класу можна ускладнити завдання, обмеживши вагу валізи, проговоривши в умовах гри що на борт літака не можна більше 20 кг. багажу і обмеживши бюджет поїздки.

Для організації гри вам знадобляться картинки різних валіз, сумок, рюкзаків та ін. вкрай необхідних та не дуже необхідних речей. Для того, щоб гра не затягнулася, необхідно ретельно продумати і скласти таблицю ваги і ціни всіх предметів. Підготувати питання-уточнення, питання-підказки, навідні, допоміжні запитання щоб не перетворити гру на урок.

У майстерні організуйте виставку кращих виробів школярів. У кабінеті праці можна виготовити *мотанку-травницю* як *оберіг* доброго здоров'я для всієї родини або оберіг на відмінне навчання і забрати до дому, щоб зберігати цілий рік.

У кабінеті літератури заздалегідь готується «*Тема для поеми*» і вчитель пропонує учням підібрати рими до заданих слів, а потім разом вони складають вірш (поему, оду, ...).